

In aera frequenter sublatus, miro fulgore coruscare visus est, uti refert de S. Petro de Alcantara Breviarium Romanum die xix octobris. Verum quod in sanctis ob imperfectum erga Deum amorem imperfecte contingebat, in Virgine Deipara ob perfectum erga Deum amorem perfecte contigisse fatendum est. Unde non elevata est cum anima et corpore, ut iterum laberetur in terram; sed potius ut sublimia cœli gaudenter introiret, æternumque frueretur. En Virgo sicut aquila pernix quæ retro volucres omnes relinquens, gemina corporis animique penna trepidante pervenit usque ad summum cœlum, ubi non deficientibus ditata thesauris æternum justitiæ Solem immobili pupilla contemplatur.

Hinc fateare necessum est, Virginem Deiparam haud corporis experientem ob singularissimum quo fruebatur erga Ss. Triadem sui cordis amorem cœlesti gloria donari.

Caput III.

Pulcritudo Virginis et Assumptio.

1. Cœlicolæ musæ, paulo majora canamus.

Optimum optima decent; et sicut in universalis rerum creatione omnia valde bona, pulcra nimirum, facta sunt: enim vero pulcritudo est bonitatis fons, ut Marsilius Ficinus scite dixit; ita ad universalem recreationem pulcra et meliora debuerunt assumi. Quanta proin in Virgine quæ mundum cum Christo refecit, pulcritudo refulserit, facile quisquis intelliget. Re quidem vera: sensus Ecclesiæ ca-

tholicæ, et consensus omnium quot de B. Virgine scripserunt, in eo totus est, quod corpus Deiparæ Virginis in sua specie ac sexu maxime sit perfectum. Ratio suadet. Ex illo namque corpore formandum erat Christi Domini corpus; tale proinde debuit esse, quale dignum esset, ut ex eo aurea illa humanitatis tunica conficeretur. Generatus autem est quædam generantis imago. Hinc pulcritudinem Virginis ex pulcritudine Jesu arguite. — Primus homo et prima mulier etiam secundum formam corporis speciosissimi fuerunt, utpote immediate a Deo creati, cujus perfecta sunt opera. Jacobus Salianus historiographus excellens Adamum protoparentem tam pulcrum, tam speciosum, tamque venustum a Deo conditum fuisse scribit, ut haberet speciem persimilem ei, quam Moses in monte Sina, et Elias una cum Mose in transfiguratione exhibuerunt (1). Quantam igitur qualemve putas fuisse Virginis pulcritudinem, speciem, venustatem? quas gratias in membris singulis insedisse credis, cum nulla creatura opifici Deo vicinior et similior unquam fuerit? Habuit Assuerus rex puellas speciosissimas, ex quibus sibi unam elegit uxorem, videlicet Esther: habuit multo speciosiores Rex cœlorum, ex quibus sibi unam in matrem elegit. Pulcra fuit Rachel, pulcra Judith, pulcra Esther ac cœteræ, quarum venustatem Scriptura commemorat; sed Maria pulcrior omnibus, imo rebus creatis tanto venustior, quanto vicinior atque similior opifici Deo. Helenam Menelai regis uxorem

(1) In annal. vet. Testam., die 6 mundi, n. 67.

tanti fecit stulta gentilitas, ut Homerus divini prope ingenii virum, multosque alios nobiles pictores et sculptores in exprimenda ejus pulcritudine defatigaverit. Quanti nobis, quæso, facienda est Maria quæ non trojani incendii auctrix, sed salutis nostræ promotrix fuit; quæ tanto pulcrior, quanto ab omni libidinis sensu et vitiiorum contagio liberior, morum integritate spectabilior, sanctitate clarior, virtutibus ornati oritur extitit? quid mirum!! intus ei aderat imago, valde similis æterno Prototypo.

Jam vero, Christus eam pulcritudinem quam ita lubenter assumpsit, nequaquam in incerto tumulo decorolorari pateretur. Alioquin fieret, ut Christi et Virginis eadem ferme pulcritudo partim caligaret in terra, partimque coruscaret in cœlo. Qualiter ea caro quæ ipso cœlo purior, nobilior, excelsior illuxit, continens eum quem ipsum continere non potuit, in terra ullo sine honore contumulata jaceret? Ea caro non potuit utique corrupti, in qua cœleste quiddam atque sidereum radiabat ex oculis ejus, et Divinitatis jubar lucebat in facie. — Dionysius carthusianus (1) docet ex vultu Virginis cœlestem quemdam exterius micuisse splendorem, sic, ut opus fuerit ejusmodi radiationem divinitus temperari, ut cum hominibus conversari posset. Et isthæc pulcritudo ex virtutum augebatur ornamen: sicut plumæ turturis soli expositæ nunc virent smaragdo, nunc scintillant carbunculo, nunc radiant hyacinthro, nunc autem alterius gemmæ colore resplendent; ita omnis motus

(1) Lib. 1 de laud. Virg.

exterior Virginis, totum cor, tota mens, totus animus, tota voluntas contra divinum justitiæ Solem variis virtutum fulgoribus radiabat. Tam ingens autem pulcritudo totum suum in tumulo nitorem amisisset? incorruptibilis est luna; et Maria luna formosior corruptioni subjaceret? incorruptibilis est sol; et Maria sole splendidior corruptibilis evaderet? est demum incorruptibile cœlum; et Maria cœlo ipso dignior, amplior, excellentior corruptionem pateretur? incorruptibilis est angelus, incorruptibilis est homo; hic sua in specie, ille quolibet in individuo: Maria vero angelorum omnium hominumque regina cunctis illis splendidior, cunctisque formosior istis corruptionis infamiam sustineret, tumulique pallorem? minime prorsus. Angelus et homo, hic de valle lacrymarum, iste de fonte gaudiorum, Virginis pulcritudinem demirati, in unam eandemque vocem erumpunt: Assumpta est Maria in cœlum. Sic laudent eam sol et luna, laudent eam omnes stellæ et lumen, laudent eam cœli cœlorum. Ab ea mutuatus est sol lucem suam, ab ea mutuata est luna splendorem suum, ab ea mutuatum est cœlum jubar suum: cum eo eram cuncta componens, uti Virginem Mariam sublimi forma loquentem exhibet Ecclesia. Illæ porro creaturæ fulgorem indeficientem haberent, ista vero creatura optimam suam amitteret in putida jugique corruptione pulcritudinem? si ita foret, quid dicam? radiaret sine radiante sole planetes.

2. Rem tamen amplius atque amplius diligenter inquiramus. Sacra

vasa, puta calices in quibus celebrant sacerdotes, affabre solent elaborari, intus et extra puro auro artificiose ornari, pretiosis gemmis distingui, ac fere mirabiliter ocellari. Sic Deus Mariam et extra et intus ornavit; intus omnium gratiarum immensa copia omniumque splendore virtutum; extra præclaro, eximio ac formoso corpore, specieque non fœminea et illecebrosa; sed gravi, decora, venerabili et augusta, qualem præferunt imagines ejus a S. Luca depictæ. Verum, quomodo fit, ut vasa sacra quæ corpus et sanguinem Christi continent, pulca et incorruptibilia sint; caro autem Virginis quæ corpus et sanguinem Christi nedum in seipsa continuit, verum etiam divina operante virtute peperit, nunc temporis nec pulca, nec incorruptibilis esset?

At melius, inter Virginem Deiparam et sacra vasa quale discrimen intercedat, agnoscamus. Sacra vasa consecrarentur oportet, qua consecratione mediante pulcriora quasi fiunt, ut pulcrius humanum corpus evadit, ut primum in eo coruscat animæ nitor. Beata quoque Virgo, tamquam sacra pyxis, quæ tum gestare, tum parere Christum debebat, cælesti oleo consecraretur oportuit. Id Spiritus sanctus — divinus quasi episcopus — ineffabiliter operatus est, suam in Virginis anima et carne pulcherrimam imaginem relinquens. Græci namque Patres Spiritum sanctum *signaculum* et *sigillum* appellant, quo divina in nobis similitudo imprimitur; et quemadmodum in cera non isculpitur imago, nisi sigillum ei *απεστως* appli-

(1) Dial. vii cum Hermia.

cetur, ita nonnisi a Spiritu sancto divina imago in nobis efficitur, ut arguit Cyrillus (1). Hinc quantum in pulcritudine sacris vasis B. Virgo præcelluerit, omnibus compertum sat est. — Hisce prælibatis, certum est, personis tantummodo sacris potestatem fieri, ut sacra vasa contingent: unde laicus qui tangeret ea, nulla prorsus arctante necessitate, culpæ macula coquinaretur. Deus autem de beata Virgine sineret, ut eam tangeret, quisnam? non homo, non laicus; sed terra, putredo, vermes et alia id genus!! Nec satis. Prohibitum est ad sacrificium adhibere vasa sacra enormiter immunda, vel permittere ut in pyxide corrumpantur particulæ, vel ipsa sacra vasa in profanum usum converti, et alia hujuscemodi. Deus autem de B. Virgine sineret, ut enormiter immunda jaceret in terra, ut corruptione fatisceret, ut in usum quasi profanum converteretur; Virginis enim corpus, hæc sacra pyxis, deberet in cæli thesauro reperiri?

3. Insuper: Deiparæ corpus est illud *vas ornatum omni lapide pretioso* (2). Nunquam tales India genuit hyacinthos, tales Phœnicia beryllos, tales smaragdos Erithrea, tales pyropos Carthago, tales amethystos Tucumania, tales adamantes Arabia, tales topazios Chite, Massilia tales carbunculos, Ganges tam pretiosos lapides quibus hoc vas Marianum a suo fuit Conditore mirabiliter ornatum. Id porro cæli thesaurum, id præclarissimum æterni Regis ornamentum, id maximum ac singulare Dei Opificis artefactum sub terra putrefieret? ne-

(2) Eccl. l, 10.

gotium sæculorum, opus æternitatis, maximam post Deum terræ cælique pulcritudinem sine ulla gloria, sine ullo prosequerentur honore mortales et cælicolæ?

Ulterius: quemadmodum conchilium, cum aurea fulget roseis aurora capillis, profundo egreditur pelago, nobile suum aperit os, cælestemque bibens rorem, incorruptibilitate præditum gemmeo nitore coruscat; beatissima pariter Virgo, longe pretiosum conchilium quod, albente Redemptoris aurora, in turgido hujus mundi pelago suum castissimum aperuit simum, et cælestibus quos pluunt nubes irrorata liquoribus, sacri Pneumatis virtute pretiosissimam Christi corporis margaritam genuit. Hoc autem corpus gignens, pulcherrimum quasi conchilium, incorruptibilitatis dote careret? hæc pretiosa margarita debebat in cælo suis pulcris coruscare fulgoribus, quoniam fuit in terra radix, ut divinæ lucis splendor ubicumque coluceret. Unde canamus cum Ecclesia:

Salve radix, salve porta,
Ex qua mundo lux est orta.
Gaudie, Virgo gloriosa,
Super omnes speciosa,
Vale o valde decora,
Et pro nobis Christum exora.

4. At diversa proferimus argumenta, prout diversæ chordæ tangentur, ut ad unum redactæ puris auribus faciant melodiam. Christoforus a Castro refert epistolam S. Dionysii areopagitæ ad S. Paulum apostolum in qua priscus ille pater diserte fatetur: « Cum ad deiformem præsentiam altissimæ Virginis ductus fui, tam immensus me divinus splendor

circumfulsit, et plenius irradavit interiorius, tamquam in me omnium odoramentorum superabundavit flagrantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posset totius ac tantæ felicitatis insignia sustinere. Defecit cor meum, defecit et spiritus tantæ majestatis gloria oppressus. Testor qui aderat in Virgine, Deum, si tua divina concepta mente non me docuissent, hanc ego Deum verum esse credidisse. » Præterea: Nicolaus Polonus decretorum doctor enarrat, fuisse quemdam eremitam (1), qui anno post Ascensionem Christi septimo in montem Sion, ubi Virgo Deiparens habitabat, ejus visendi studio perrexit; eaque conspecta tantum gaudii ex sola ejus præsentia dulciter hausit, ut stare nequiverit, sed in terram corruerit atque dixerit: « Quid mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? aliud regnum cælorum non optem, sed tantum, ut liceat mihi perpetuo hanc intueri. »

Qualiter ergo poterat illa caro corrupti quæ adeo venuste ac pretiose fuit ornata, ut cælestibus formosior agminibus et sole quem cernimus rutilantior speciem Dei præseferre videretur? qualiter occultum jaceret illud corpus in quo, secus ac in cæteris creaturis refulserit, majori lumine Deus majorique fulgore nitebat? Minime decuit, ut corpus illud virginum Mariæ putresceret: illi merito putrescant, qui imaginem terreni hominis portant. Nullatenus vero qui cælestis hominis imaginem induunt, Apostolo dicente: *Vivificati resurgent incorrupti*. In Virgine Maria nihil

(1) Serm. i de Assumpt., p. i.

unquam terreni apparuit, tota christifera, tota cœlica fuit; igitur non ut pulvis in pulverem reverti, sed ut cælum ad cœlestem perennemque vitam consurgere debuit. Confirmat hoc argumentum Origenes (1): « Si ad peccatores dicitur: terra estis et in terram ibitis, quare non dicatur ad justum cuius est regnum cœlorum: cælum es, et in cælum ibis? » Hoc autem de B. Virgine Maria specialissima ratione dici potest et debet.

5. Hanc denique rem perspicuo concludimus exemplo. Muris pontici quem *armellinum* vocant, ea natura est, ut in ignem prius insiliat, quam candorem illum quolibet cœno vel aliqua sorde commaculare velit. Tanto quippe candoris sui tenetur amore, ut, si lumine speluncæ suæ vel tantillum luti reperiat, capi se potius et occidi permettit, dummodo aggerem illum transendo non polluatur. Hinc ei apponitur epigraphe: *Malo mori quam fœdari*. Recole Pierium (2). Porro si animal rationis expers tanta solertia et sollicitudine cavet, ne sordibus infuscetur, quid dicendum quidve cogitandum de corpore Virginis, quod ipsum Dei Filium qui est imago Patris, speculum sine macula, candor lucis æternæ, tota obstupente natura, generavit? *Tota pulra es, Maria*, verba mystici Sponsi repetens colloquitur Ecclesia. In anima proin et corpore pulra. *Nihil enim excipitur, ubi distinguitur nihil*, ait divus Bernardus (3). Hoc vero corpus a divino Sponso laudatum et ab Ecclesia ob eximiam

(1) Homil. 5 in Jeremiam.

(2) Lib. 13, cap. de mure. — Hanc epigraphen

pulcritudinem collaudatum in sepulcro corruptionis macula inureretur? minime prorsus. Hanc igitur Deiparentem, totam in cœlis cum anima et corpore pulcrum et nos iterum iterumque repetamus: eam in corde scribentes epigraphen: *Malo mori quam fœdari*, quin dementi prosequamur amore creaturam, idolum argillæ quam conterit pes, hanc speciosissimam amemus Virginem, et in ea totius pulcritudinis fontem Deum summopere diligamus.

Caput IV.

Gloriæ culmen in Virgine et Assumptio.

1. Admirandus ille totius universi rector trinam hanc machinam ita disposuit, ut in quovis ordine rerum esset una, quæ cæteras magnitudine ac nobilitate superaret. Et ita videmus inter elementa unum, videlicet ignem, qui sua vi cætera vincit. Inter orbes cœlestes unum, nempe primum mobile vel cælum empyreum quod cæteros orbes mole suæ quantitatis superat. Inter novem angelorum choros unum, nempe seraphinorum, et inter seraphinos unum qui gratia, charitate ac beatitudine cæteros nedum divisim, sed et collective sumptos excedit. Sic etiam in Ecclesia omnes potestatis gradus qui in acolythis, subdiaconis, diaconis, sacerdotibus, prioribus, provincialibus, generalibus, episcopis, archiepiscopis, patriarchis reperiuntur, videmus in uno summo Pontifice coruscare, ita, ut suprema

in capite sui stemmatis retinuit cl. neapolitanus archipræsul Guilielmus Sanfelicius.

(3) Lib. 2 de Consid., cap. 8.

eius potestas inferiorum potestates simul acceptas longa intercapidine antecellat. Sic etiam in ordine supernaturali condecens erat aliquam constitutere creaturam cui tanta inesset plenitudo gratiæ, ut omnium sibi inferiorum gratias longe lateque superaret. Hujusmodi vero creatura non alia esse debuit quam B. V. Maria. Solve cogitationibus habenas, dilata intellectui fimbrias, et describe apud te in animo virginem quandam purissimam, prudentissimam, devotissimam, pulcherrimam, ingeniosam, sapientissimam, humillimam, mitissimam, omni gratia plenam, omni sanctitate pollentem, omnibus virtutibus ornatam. Quantum potes, tantum auge; quantum vales, tantum adde: illa Dei Mater est. Unde si Tullius, Demosthenes, Virgilius, Homerus, aliquique potentes ingenio eam laudare conarentur, non sufficerent utique nec modicam gratiæ Virginis excellētiā attingere. Quo pervenit divus Petrus? ad eam sublimitatem, ut Ecclesiæ caput crearetur et princeps. Quo divus Augustinus? ad talem dignitatem, ut doctorum phoenix evaderet. Quo angelicus Aquinas? ad conjungendam summa cum eruditione summam sanctitatem, sic, ut a Card. Bessarione vocaretur: *Inter sanctos doctissimos, et inter doctos sanctissimos*. Huc pervenit angelicus Doctor. At cum de gratia Virginis loquamur, non solemus dicere: huc pervenit Maria, sed: eo nemo pervenit quo Maria. Huc non pervenit Petrus, non Augustinus, non Thomas; huc non pervenerunt patriarchæ et prophetæ; huc non apostoli, non martyres, non confessores, non virgines; huc non angeli, non archangeli, non throni, non cherubim, non seraphim. In tanta rerum copia et venustate sic oportet nostram ad rem perstrigamus argumentum. Gloria sequitur gratiam, ita, ut per quantitatem gratiæ dimetiri quantitatem gloriæ debeamus. Tantus autem præluxit in Virgine divinæ gratiæ nitor, ut alia quævis in pura quavis creatura nec major nec melior excogitari potuerit. Omnia namque potest facere Deus, aliam Dei Matrem non potest facere Deus. Id autem de illius gloria fateri quispiam nequiret, si vel cum corpore nullatenus æterna frueretur beatitudine; quum melius proculdubio sit corpus habere quam non habere glorificatum. Neque temere hoc me sentire profiteor. Ille sane theologorum princeps, dominico ore laudatus inquit: « Hominis autem beatitudo perfecta consistit in anima et corpore. In anima quidem quantum ad id quod est ei proprium, secundum quod mens videt et fruitur Deo. In corpore vero secundum quod corpus resurget spirituale et in virtute et in gloria et in incorruptione, ut dicitur 1^a Corinth., cap. 15 (1). » Quatuor dotibus gloriosum corpus fulgebit quas ibi recenset Apostolus, *claritate scilicet, impassibilitate, agilitate, subtilitate*. Id autem eo vel magis quod ex arctissima conjunctione animæ et corporis oriatur suppositum humanum, seu, prout nunc dicitur, *nostrum ego*, quod neque ex sola anima, neque ex corpore solo, sed ex utriusque conjunctione dimanat. Angeli definiri so-

(1) 3 part., q. 15, art. 10.

lent: *substantiae spirituales compleæ ad nostrarum discrimen animarum quæ ordinatæ sunt ad informandum corpus, adeoque sine illo sunt incompletæ.* Quapropter satis abunde liquet, Virginem Mariam, ut gloriæ culmen attingeret, etiam in corpore micuisse glorificatam oportuit. Quemadmodum *pæna est ordo delicti*; gloria pariter, quin Augustini verba minuamus, est ordo virtutis. Hinc magna in Ente sapientissimo deordinatio fieret, nisi supremam virtutem supra gloria coronasset, nisi videlicet beatissimam Deiparam cum anima et corpore ad immortalem evexisset beatitudinem. Nec mirum: quandoquidem cum incomparabile sit quod Virgo Deipara gessit et inæstimabile quod accepit; incomparabile pariter est quod præmeruit, ut pulcre ratiocinatur S. Ildephonsus (1).

2. Hæc alia ratio quæ a præcedente scaturit, mirifice demonstrationem complet. Apostolus corpus vocat non carcerem, prout Origenes (2) ex platonica disciplina docuit, sed tabernaculum et indumentum quo spoliari anima nollet: « Nam qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri; ut absorbeatur quod mortale est a vita (3). » Sanctorum insuper animæ resurrectionem corporum exoptant et votis accelerant:

(1) Serm. de Assumpt.

(2) Lib. I Periarchon, cap. 7.

(3) II. ad Cor. v, 4. (4) Apoc. vi, 10.

(5) *Sperent in te, di sopra a noi s'udì; A che risposero tutte le carole* (Dante Alighieri, *Div. Comm.*, Parad., cant. xxiv). Su questi versi Antonio Cesari: « Bello il concetto! e bella l'immagine, quanto possa essere! I beati udito già nomi-

« Usquequo, Domine, non judicas (4)? Verum, si gloria ex meritorum cumulo metienda sit, fieri nullimode potest, ut in B. Virgine præfatum utrumque contingat. Ipsa, secus ac cæteri sancti (5), nequaquam corporis unionem exoptat: namque, si perfectam habuerit gratiam, perfectam habere debuit et gloriam.

Neque dicat fortasse quispiam, non posse Dei fruitionem perpati corpus, quum neque bonitati, neque sapientiæ, neque potentia, neque alii attributo relativum sit. Est namque relativum *Aseitati* quæ divinæ essentiæ constitutivum nuncupatur. *Ex omnibus porro nominibus*, ait Damascenus, *quæ Deo tribuuntur, nullum æque proprium videtur, atque ò ων* (sive qui est) (6). Non est igitur ambigendum, quin ens, qualemcumque sit, coram illo qui totum esse velut immensum quoddam et nullis terminis definitum essentiæ pelagus suo continet amplexu, nobis arcana sit beatitate fruiturum. Exploratum est, gratiæ ac gloriæ sedem esse animam, eamque solam; corpus vero cui anima copulata est, seu quod ab anima informatur, effectus participare sive status gratiæ ac gloriæ.

Neque urgeri potest, oculum corporeum non posse Deum intropicere. Illud namque certum est, longe clarius videri per corpora Deum, quam

nar le stole, cioè la gloria de' corpi loro che aspettano cupidamente, sentono col desiderio racchiendone la speranza del riaverli; e però escono in quello *Sperent* che è detto di sopra: ma quel rispondere di tutto il paradiso il verso setto medesimo che affatto non destà in chi legge! » *Belleze della Divina Commedia*.

(6) Lib. de Fide, cap. 12.

nunc invisibilia ejus per ea consipiuntur, quæ facta sunt, uti divus Thomas observat (1). Ait enim Augustinus: « Quamobrem fieri potest, valideque credibile est, sic nos visuros mundana tunc corpora cœli novi, et terræ novæ, ut Deum ubique præsentem, et universa etiam corporalia gubernantem, per corpora quæ gestabimus et quæ conspiciemus, qua quaversum oculos duxerimus, clarissima perspicuitate videamus, sicut videmus præsentem hominis animam per corporis motus. » Eo vel magis, quod, licet imago Dei constet in animo, in ipso tamen corpore divina imago quodammodo reuceat, uti docet Augustinus (2). Unde poeta:

Pronaque cum spectent animalia cœtera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque
tuere
Jussit, et erectos ad sidera tollere
vultus.

Igitur, quum nullum reperiatur obstaculum, ne Virginis gloria mancasit, requiritur omnino, ut perfectiōnem obtineat, et anima proin et corpore B. Virgo fruitura credatur. Hoc ratio docet, hoc pietas evincit, hoc me sentire toto corde, tota mente, tota religione profiteor.

3. Gloriosissima insuper Christi humanitas in cœlo nunc est velut fax clarissima, seu lux oculos corporeos beatorum illuminans ac mirifice recreans, quam intuentes oculi sanctorum (intellige post universalem resurrectionem) accidentaliter quadam gloria et jucunditate fruuntur. Hinc divus

(1) Part. I, quæst. 12, art. 3.

(2) Lib. vi de Gen., cap. 12; cont. Manich., c. 17.

Joannes cœlestem illam Jerusalem describens, ait: *Lucerna ejus est Agnus* (3), nempe Christus qua homo est. Nam qua Deus est, sol est illius æternæ civitatis, sicut et aliæ divinæ personæ. Hæc autem lucerna radian-tissima et fulgentissima, sive gloria accidentalis quæ de Christi corpore manat, B. Virgini nunc temporis plane deesset, nisi etiam cum corpore domum Dei cœlique palatia concendisset. Quemadmodum oculus corporeus, quantumvis glorificatus, nequit spiritum intueri, quod impedit plures de schola Carmelitarum Calceatorum cum suo Magistro Bonæ-Spei; oculus pariter incorporeus, tametsi glorificatus, nequit corpus, veluti per facultatem visivam, contueri. Et rebus ita stantibus, corporea nempe Virginis Assumptione sublata, ipsamet B. Virgo Deipara gloriæ verticem non assequitur, prouti gratiæ cacumen attingit. Hoc contra Deum saperet injustitiam, quum late de fide neverim, omne meritum vel minimum Dei judicio non absque mercede præteriri.

4. Hoc alio denique momento ipsamet confirmare nitimur veritatem. Per dulcedinem gratiæ cœlestem incepimus delibare dulcorem, ita, ut gratia possit incepta gloria, et gloria possit impleta gratia nuncupari, censi-que. Proin exinde fit, ut ille qui in elemento gratiæ vivit prope, morvetur et est, tamquam ex argenteis niveisque pennis formosa columba, quin uspiam macularet suam corrutione puritatem, super aprica cacu-mina cœlestis Armeniæ ad arcam di-

(3) Apoc. xxi, 23.

vini Noemi transiret hilari volatu. Ecquid porro dicam de Virginis gratia? cæteri homines in peccato concipiuntur, et illa concipitur in gratia: cæteri homines in peccata labuntur, et illa progreditur in gratia, tamquam ex roseis nitoribus aurora consurgens: cæteri homines patrare nova crimina possunt, et illa, qua Dei Mater est, speciali favore patrare crimina vel levia nequit. Tantam ad mortem usque gratiam obtinuit, ut majorem aliam Deus licet omnipotens conferre nequiverit, licet sapientissimus donare nesciverit, licet ditissimus nequaquam valuerit præbere cuiquam. Tantus proinde gratiarum cumulus quædam in Virgine fuit assumptio quæ ipsam in anima simul et corpore in gloriam evexit. Semper in anima et corpore Virginis Deiparæ cælestis gratia nützt, in illa *substantive*, in isto *participative*; semper igitur in anima et corpore Virginis Deiparæ nitere cælestis gloria debebat. Hac gloria corpus, hac gloria Virginis anima gaudebit, dum æterno volventur sœcula cursu, penes Illum qui semper adest, semperque fuit, semperque manebit.

Caput V.

Præclara Joannis Duns Scoti periocha, immaculatum Virginis Conceptum evincens, totam quam adhuc exposimus, doctrinam claudit.

1. Quo tandem huic 3^æ parti finem imponamus, singula quæ hic usque retulimus argumenta theologica, ob arctam quam inter se necessitudinem habent, per modum unius in eo mirifico quod Subtilis Doctor pro imm. Conceptu exhibuit, entymemate comprimimus: (Deus) potuit, voluit, de-

cuit; ergo fecit, Mariam scilicet a quavis labe peccati singulari privilegio præservavit immunem. Idem pro Assumptione Virginis argumentum reddit. Unde sic (Deus) potuit, voluit, decuit; ergo fecit, Mariam videlicet in anima et corpore ad cælum evexit.

Hujuscem majoris partes singulatim ac paucis discutiamus necesse est. Ordinamus a prima, potuit.

2. Illud omne Deum gerere posse fatemur quod nullatenus involvit contradictionem. Res per se clamat. Contradictionis quippe principium est illud ad quod cætera omnia reducuntur, prout philosophia docemur; ex conceptibus enim *entis* et non *entis* conficitur quibus reliqui omnes concipiuntur. Omnis namque res vel est vel non est. Hinc quæque principia indirecete hoc primo principio evincentur: quisquis enim impugnans eorum quidpiam, ad idem simul esse et non esse profitendum cogi denique potest. Quam ob rem contradictionis principium, secus ac Wolfius autu-maverit, nempe quod a principio contradictionis scientiæ omnes profici-scantur, cæteris principiis cuilibet scientiæ communibus suam largitur firmitatem. Hisce positis, Deum omne quod sapit contradictionem, patrare non posse, et omne quod contradictionem non redolet, patrare posse deprehendimus. Ratio primi deducitur ex eo quod, si Deus contradictorium quidpiam agere possit, quiddam scilicet illi principio contrarium: Non potest idem simul esse et non esse, omnibus scientiarum principiis quæ in illo principio sat inclusa videntur, licet infinita polleat sapientia, refra-

garetur. Ratio secundi eruitur ex eo quod, si Deus aliquid nullam redolens contradictionem agere nequeat, sua prorsus destitueretur Omnipotencia, quod absonum pariter est, dictumque nefas.

Porro Virginis Assumptio aliquam involvit contradictionem? vel nobis tacentibus cuilibet consideranti patet: minime quidem gentium. Ergo Marianam Deus moliri potuit Assumptionem. Legimus enim Enoch Deum cum corpore in paradisum transtulisse: Eliam in igneo curru ad cælum cum corpore rapuisse: Habacuc prophetam de Judæa in Babylonem deportassisse: Paulum ad tertium cælum (cum corpore an sine corpore non liquet) raptum fuisse. Legimus insuper innumeros sanctos in aera, dum orabant, fuisse sublatos. Qua igitur æquitate in aliis longe inferioribus Dei amicis divinam potentiam agnoscit, et suæ ipsimet Matri deesse putamus? — Ulterior: multorum corpora sanctorum nec ignis, nec bestia, nec putredo læsit. Trium puerorum innocentium nedum corpora, verum et crines et vestes babylonicus ignis non offendit. Jonam incoludem piscis marinus expulit. Daniel inter medios leones illæsus octiduo perseveravit. Div. Joannis evangelistæ corpus, uti multorum sententia fert, stabile permansit, ita, ut nec putrefactio dissolverit illud, nec vermes sepulcrales illud arroserint. Quod autem Deus in suis servis, in Matre patrare non potuit, eo tamen discrimine, ut corpus ejus incorruptum transferretur in cælum?

Huc spectat ratio quorundam ex pa-

(1) Orat. de sanctif.

rentum honore desumpta. Boni filii est honorare parentes, et ab iis, si forte queat, propulsare miseras. Unde filiis vitio verti solet, si hoc negligant, quod absque suo incommode et cum parentum commodo facere possunt.

At Dei Filius potuit absque suo incommode et cum Matris suæ commodo putredinem mortis ab ea repellere, nec non efficere ut suum corpus in cælo micanti luce coruscaret: id igitur tamquam optimus filius egit. Hinc S. Hippolytus ait: « Qui dixit: Honora patrem et matrem tuam, ut decretum a se promulgatum observaret, omnem gratiam Matri et honorem impedit (1). » Et divus Augustinus, vel alius sub hoc nomine scriptor, eadem ferme ratione argumentatur, nempe: potuit excipere Deus ab illa generali sententia Virginem Mariam, pulvis es, et in pulverem reverteris: ergo exceptit, præsentim cum in hoc convenient omnes Ecclesiæ doctores (2).

Denique foret in Assumptione contradictionis, si Deiparæ corpus simul esse vivum et non vivum, quod nunquam cogitare potuimus. Possibile illud vocatur et est, quod nullam in sui notione involvit notarum, ut inquiet, repugnantiam. Jam vero quæ repugnantia fingi aut concipi potest in eo, quod Deus, qui corpus nostrum condidit seu efformavit, cum antea non esset, eique animam conjunxit, ut viveret, id ipsum postea restituat, cum mortuum est? Si plus facere potuit, minus facere non potuit? Si Deus per annos quadraginta potuit ita regere populum in deserto, ut nec vestimenta nec calceamenta detrita sint, cur non

(2) Serm. de Assumpt.